

یادداشت علمی

اولین گزارش جنس و گونه‌ی شپشک گیاهی (*Exaeretopus tritici* (Hem.:**Coccoidea: Coccidae) از ایران**معصومه مقدم^۱ و نادر آزادبخت^۲

۱- موسسه‌ی تحقیقات آفات و بیماری گیاهی، صندوق پستی ۱۹۳۹۵-۱۲۵۴، تهران، ۲- مرکز تحقیقات کشاورزی لرستان، باغ کشاورزی، خرم آباد.

The first report of the genus and species of the scale insect, *Exaeretopus tritici* (Hem.: Coccoidea: Coccidae), from IranM. Moghaddam¹ and N. Azad Bakht²

1. Plant Pests and Diseases Research Institute, Tehran, Iran, 2. Agricultural Research Center of Lorestan, Bagh-e Keshavarzi, Khorram Abad, Iran.

Abstract

Scale insect specimens collected on *Hordeum* sp. (Poaceae), dated 24. V. 2003 in Khorram Abad, Lorestan province were identified as *Exaeretopus tritici* Williams. This species, which the genus and species is newly recorded from Iran, is related to *E. harpazi* Ben-Dov, differing mainly in the number of the stigmatic setae and extension of paraopercular pores.

نمونه‌های شپشک گیاهی که از روی گیاه جو، (*Hordeum* sp. (Poaceae)) از استان لرستان، خرم آباد در تاریخ ۱۳۸۲/۳/۲ جمع‌آوری گردیده بود، تحت نام علمی *Exaeretopus tritici* Williams شناسایی گردید. این شپشک در سطح داخلی برگ‌ها فعالیت می‌نماید و در اسلایدهای تهیه شده از حشره‌ی ماده‌ی بالغ، بدن به طور متوسط اسکلوروتیزه شده و به شکل بیضی کشیده است. این گونه تا کنون تنها از عراق، اربیل گزارش شده است (Williams, 1977).

گونه‌ی *E. tritici* بسیار نزدیک به گونه‌ی *E. harpazi* Ben-Dov است. اختلافات، عمدتاً مربوط به تعداد موهای روزنه‌های تنفسی (stigmatic setae) و امتداد روزنه‌های paraopercular در خط میانی ناحیه‌ی پشتی است. گونه‌ی *E. harpazi* تا کنون از ایران گزارش نشده است. در *E. tritici* شیار تنفسی جلویی دارای یک موی تنفسی است و شیار تنفسی عقبی فاقد موی می‌باشد، در حالی که *E. harpazi* دارای یک یا دو موی تنفسی در هر دو شیار تنفسی

جلویی و عقبی است. روزنه‌های paraopercular در *E. tritici* به صورت نواری در خط میانی ناحیه‌ی پشتی، از پیش قفس سینه تا صفحه‌ی مخرجی (anal plate) قرار گرفته‌اند، در حالی که در *E. harpazi* این روزنه‌ها در خط میانی از پیش ران پاهای عقب تا شکاف مخرجی قرار دارد (Ben-Dov, 1987).

حشرات ماده‌ی تخم‌گذار به طور کامل توسط کیسه‌ی تخم سفید رنگی احاطه می‌شوند.

منابع

- Williams, D. J.** (1977) A new species of *Exaeretopus* Newstead (Homoptera: Coccidae) attacking wheat in Iraq. *Bulletin of Entomological Research* 67, 281-284.
- Ben-Dov, Y.** (1987) Observations on scale insects (Homoptera: Coccoidea) of the Middle East - III. *Israel Journal of Entomology* 21, 111-117.